

Szerkesztési iroda:
Nagybecskerek Zápolya
utca 1., hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybecske-
rek, Zápolya-u. 1., hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Nagybecskerek, 1916.

XLV. évfolyam, 293 szám.

Péntek, december 22

Előfizetési árak:
Egész évre — — — 28 K
Félévre — — — 14 K
Negyedévre — — 7 K
Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetéseket
a kiadóhivatal vesz föl
Azonkívül az összes hir-
::: detési irodák. :::
Megjelenik vasár- és
ünnepnapok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

LEGUJABB.

— Saját tudósítónk cenzurázott távirati jelentései. —

***

Wilson a békéért.

***

Hindenburg Odessza ellen vonul.

***

Wilson elnök jegyzéke a hadviselőkhöz. — Az entente katonai szakértői Dél-
oroszországot megtámadásától tartanak. — Az orosz-román sereg futása. —
A koronázás előkészületei.

Wilson elnök a békéért

Budapest, dec. 22. Berlinből sürgönyzik: Az Associated Press Londonon és Hágán keresztül newyorki központjától a következő jelentést kapta:

— Wilson elnök valamennyi hadviselőnek kábeltáviratot küldött, mely szerint jogosnak tartja indítványozni a békeföltételekről való nézetek összehasonlításának közvetlen célszerűségét, aminek meg kell előznie a végleges békeegyeztetéseket, amelyeknek során a semlegesek éppúgy, mint a hadviselők teljes felelős részt venni készek. A béke közelebb van, mint hisszük. A föltételek, amelyekről a hadvezetők szükségszerűleg azt hiszik, hogy ragaszkodniok kell hozzájuk, nem annyira össze nem egyeztethetők, mint amennyire ettől tartanak. A nézetek kieserlése legalább is szabaddá tenné az utat egy konferenciához és a remény a nemzetek tartós megegyezésére a legközelebbi jövőbe kerülne.

Az elnök nem indítványoz békét, sőt nem is ajánlkozik a közvetítésre, hanem csak azt indítványozza, hogy tapogatózások történjenek azért, hogy a semlegesek és a hadviselők megtudják, hogy mennyi időn belül várható a béke. Reméli az elnök, hogy a válasz új világosságot hoz a világügyekbe.

Az elnök jegyzékének szövege csütörtökön reggel megjelent az amerikai lapokban.

Hindenburg Odessza ellen vonul.

Budapest, dec. 22. Genfből sürgönyzik:

A párisi lapok katonai szakértői nagy

aggodalommal foglalkoznak azzal a hírral, hogy Hindenburg a románok leverése után most **Odessza ellen akar vonulni.**

A Le Journal kritikusa azt írja, hogy az egész román hadjárat csak manőver arra, hogy az oroszokat nyugtalanítsák. A legnagyobb veszedelmet jelentheti Arz hadserege, amely Focsani és a Szereth vonalat fenyegeti.

A németek terve, hogy az orosz kolosszust megfojtsák, hogy ne vehessen lélegzetet a tenger felől. A hadműveletek Odessza ellen irányulnak, bázisuk pedig Románia.

Az oroszoknak három védvonaluk van: A Szereth, a Pruth és a Dnyeszter. Az első kettő a védelemre gyönges az igazi védelem csak a Dnyeszternél lehetséges. Valószínű, hogy a döntés Arz hadseregénél lesz.

Budapest, dec. 22. Luganóból sürgönyzik: A Secolónak jelentik Párisból:

Itten számolnak azzal, hogy Hindenburg minden erejét Oroszország ellen koncentrálja és be akar nyomulni Déloroszországi.

Sacharov tábornok hat hadosztálya már készül arra, hogy elhagyja Dobrudzsát és átkeljen a Dunán. A párisi körök remélik, hogy Odessza az ellenséges hadsereg Moszkvája lenne.

Az orosz-román sereg futása.

Budapest, dec. 22. Stockholmból sürgönyzik: Mint ide Szentpétervárról táviratozzák, az Odeszkij Lisztok jelenti,

hogy az ellenség észak Dobrudzsában gyors előnyomulásban közeledik Tulcea-hoz, amelyet négy kilométerre megközelített.

Kelet-Oláhországban az orosz-román seregek megkezdték a Szereth-felé visszavonulásukat. Az ellenség lovassága és repülőosztagai erősen üldözik.

Előkészületek a koronázásra.

Budapest, dec. 22. Mint Bécsből sürgönyzik, az osztrák kormány a magyar koronázási ünnepekre teljes számmal részt vesz. Az osztrák kormány tagja Clam-Martinié gróf miniszterelnök vezetésével december 29-ikén érkeznek Budapestre.

A külföldi sajtó részéről a bécsi és németországi lapok tudósítói kívül a svájci, hollandiai, svédországi nagy lapok tudósítói jönnek el a koronázásra, az amerikai lapoktól hat kiküldött, valamint több képes folyóirat rajzolói vesznek részt a koronázási ünnepen. Azonkívül Budapestre érkezik Singer Vilmos is, a nemzetközi sajtószövetség elnöke.

A képviselőház ülése.

Budapest, dec. 22. A képviselőház ma délelőtt Szász Károly alelnök elnöklésével formális ülést tartott, amelyen átvette a főrendiház üzenetét a nádorhelyettes és a koronázási funkcionáriusok megválasztása dolgában.

Tisza, Andrássy, Apponyi az aranygyapjas-rend lovagjai.

Budapest, dec. 22. Az Esti Ujság arról értesül, hogy a király Tisza István grófot, Andrássy Gyula grófot és Apponyi Albert grófot az aranygyapjas-renddel díszíti föl.

HIREK.

A Szociális Misszió Társulat közgyűlése.

— Saját tudósítónktól. —

Nagybecskerek, dec. 21.

A nagybecskereki katolikus nők Szociális Missziótársulata tegnap délután tartotta Jankó Ágostonné alispánné elnöklésével beszámoló közgyűlést.

Ez a fiatal egyesület fáradhatlan lelkes elnöknőjének Jankó Ágostonnének vezetésével rövid fennállása alatt oly gazdag és értékes tevékenységet fejtett ki a nővédelem és a gyermekvédelem terén, hogy minden elismerést megérdemel. Az egyesület vezetősége és tagjai lelkes munkásságukkal oly erős alapokat raktak le, hogy a jövőre nézve is a legszebb eredményeket nyújtja az egyesület.

Tegnap közgyűlésén, amelyen Jankó Ágostonné alispánné elnököt, a tagok szép számmal jelentek meg s részt vett a gyűlésen többek között Jankó Ágoston udvari tanácsos alispán s Magyar Pál pápai kamarás apátplébános is.

Miután Jankó Ágostonné elnök üdvözölte a megjelenteket, előterjesztette a beszámoló jelentéseket az egyesület tevékenységéről.

Ezek közül az egyesületi beszámoló így hangzik:

Egyesületünk Nővédelmi Irodájában eddig 164 jegyzőkönyvet vettünk fel, az ügyekről való pontos tájékozódás céljából 51 környezet tanulmányozást végeztünk, 97 ügy lett elintézve, 67 ügy van még folyamatban.

Egy súlyos beteg anyát a kórházba szállítottunk, négy gyermekéről pedig akként gondoskodtunk, hogy a 3 nagyobb gyermeket közbenjárásunkra a helybeli róm. kath. árvaház elnöke volt szíves ideiglenesen befogadni, a legkisebbet pedig dajkaságba adtuk, ahol Funk Paula áll. óvónő gyakran felkereste és ügyelt a gyermekekre.

Egy beteg leánykát a melencei fürdőben helyeztünk el, hol ingyen ellátást, fürdőt és orvosi gyógykezelést eszközöltünk ki számára.

A Szent Antal persely alamizsnáiból, melyet egyesületünk kezel, hetenként 125 kiló kenyér és 39 korona készpénz lesz kiosztva 84 szegénynek. A kiosztás fáradságos munkáját egyesületünk két önfeláldozó tagja özv. Herr Odönné és Kuss Berta urnők vállalták és hogy tényleg csak a legszegényebbeknek jusson a Szent Antal kenyérből 50 esetben végeztek környezet tanulmányozást.

Sajnos, a borzalmas háboru egy újabb és nekünk még fájdalmasabb charitatív munkát juttatott. A román orvítámadás következtében földönfutóvá lett erdélyi testvéreink védelmét.

Egyesületünk a legmesszebbmenő támogatásban részesítette a Brassó megyéből Nagybecskerekre telepített menekülteket. Különösen nagy gondal istápolta a sok gyermekes családokat és leendő anyákat. Hat itt született gyermeknek juttatott gyermekkelengyét, részben készen kapott, részben egyesületünk tagjai által varrt fehérneműt.

Hála az egyesület buzgó hölgyeinek szomorú vendégeink, kik vékony nyári ruhában csak puszta életüket megmentve kerültek hozzánk, a hideg ősz beálltával meleg alsó ruhával, cipővel ruhával lettek ellátva. Közvetítésünkkel cipőt kapott 46, ruhát és fehérneműt 103 egyén, részint adomány, részint új alsóruhát.

Mindezen munkánkban a hatóságok részéről a legmesszebbmenő támogatásban részesültünk, amelyért nekik leghálásabb köszönetünket nyilvánítjuk.

Junius hó 21-én tartott közgyűlésünkön két gyermekvédelmi intézményhez kértem szíves hozzájárulásukat, amelyekről a következőkben kívánok kimerítően beszámolni.

Azután következtek az egyesület két kiváló gyermekvédelmi intézményéről a napközi otthonról és a szünidei gyermektelepítéséről szóló beszámolók, amelyeket holnapi lapunkban ismertetünk. A szünidei

gyermektelepítéséről szóló jelentés kapcsán a közgyűlés köszönetet szavazott Horváthné Kleiner Laura igazgatónőnek s mindazoknak a hatóságoknak, akik ezt az akciót önzetlenül támogatták.

Ezután Jankó Ágostonné elnöknő indítványt tett a leányegyesület átszervezésére.

Miután örömmel tapasztalni, hogy a leányegyesület helyes komoly vezetés mellett életképes lett, elérkezettnek látják az időt arra, hogy az egyesület leánykiházasítási alapot létesítsen. A f. hó 17-én tartott hangverseny tiszta jövedelme 400 korona volt. Ezt tökéscsökkentéssel minden leány, aki a leányegyesületnek egy éven át tagja, férjhezmenetele alkalmából 100 K hozományt kap. Az alaphoz csekély összeggel minden tag hozzájárulhat. A téli hónapokban felkéri a tantestület tagjait, hogy a háztartás, egészségügy történelem köréből előadást tartson a nép leányainak továbbképzésére.

Az egyesület elhatározza, hogy a szegény gyermekek élelmezéséről akként gondoskodik, hogy a Váraljai-utcában és a Temesvári-utcában népkonyhát állít fel, hova a gyermekek reggel bemennek és este hazajönnek. Az előmunkálatok megtételével elnököt megbizta.

Ugyancsak felhatalmazza az egyesület vezetőjét, hogy a karácsonyi szünet alkalmából 12 szegény tanuló cipővel és ruhával, 12 tanuló kalácsal lásson el s ezt a Nővédelem egyesület helyiségeiben vasárnap 24-én d. e. ossza ki.

Magyar Pál hálás köszönetet mond Jankó Ágoston udv. tan. alispán nejének azért az önzetlen munkásságért, melyet az egyesület érdekében kifejtett s további működésére Isten áldását kéri.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

— **Hivatalos jelentések december hó 21-ikéről.** A miniszterelnökség sajtóosztályától a következő hivatalos jelentéseket kaptuk a harcéri eseményekről:

Hőfer jelentései:

Keleti harcér:

Mackensen vezértábornagy hadesoportja: A keletláhországi hegységben fokozott tüzési tevékenység.

József főherceg vezérezredes hadsereg-arcvonala: Az oroszok tegnap megkísérelték, hogy a Mesti canescinél alagút támaszpontját hatalmukba kerítsék. Öt erős tüzési tüzzel kísért roham meghiusult tüzési tüzzel kiváló közreműködése mellett, a vitéz cs. és kir. nép főkölő csendőrezred szívós kitartásán.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregarcvonala: A cs. és kir. csapatoknál a nap nyugodtan telt el.

Olasz és délkeleti harcér:

Nincs fontos esemény.

A német nagyfőhadiszállás jelentései:

Nyugati harcér:

Rupprecht trónörökös hadesoportja: Azokat az angol osztagokat, amelyek Arrastól északra legelső árukba erős tüzelés után benyomultak, ellentámadással kivetettük. A Somme mindkét partján tiszta időjárás kedvezett a tüzési tevékenységnek, amely egyes szakaszon nagy hevességre fokozódott. Villers cargoneltől keletre gárdagránátosok és keletporosz muskétások benyomultak a hatóságos tüzzel szétrombolt ellenséges állásba és néhány fedezék felrobbantása után, foglyul ejtett 4 tiszttel és 28 főnyi legénységgel, valamint 1 gépfegyverrel a vett parancshoz képest visszatértek vonalainkba. Az ellenség számos légi harcban és védőtüzelésünk folytán a Somme területén hat repülőgépet veszített.

A trónörökös hadesoportja: Nagybörzszt csekély tüzési tüzelés mellett nagyobb terjedelmű gyalogsági tevékenység nem fordult elő. Az Ajsne arcvonalon visszavertünk több francia járőrt.

Keleti harcér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala: Dünaburg és a Naroc-tó között az ágyutüz időnkint jelentékenyen fokozódott. Goduziskitől északra keletre és a Drisvjaty-tóól

északra orosz osztagok támadása nagy veszteségeikkel meghiusultak. A Stohod-hajlásban Melenitől északra az oroszok eredménytelenül kísérelték meg, hogy elragadják a német landwehrtől azt a területet, amelyet néhány nap előtt vontunk állásaink keretébe.

József főherceg vezérezredes arcvonala: Mesti canescinél az Aranyos-Beszterce keleti partján az oroszok négyezeri roham osztrák-magyar zászlóalj ellenálló erején megtört. Tovább délre visszauttunk az ellenséget néhány előrsi állásából.

Mackensen vezértábornagy hadesoportja: Nagyláhországi a tüzési tüzzel a hegységben fokozódott. A dobrudzsai hadsereg az ellenséget visszavetette néhány utóvédállásából.

Macedón arcvonala:

A Cerna hajlásában a Paralovótól keletre fekvő magaslatokat, amelyekért sok harc folyt német vadászok erős orosz támadásokkal szemben megtartották. — Ludendorf.

— **A Béga duzzasztóműveinek lefektatése.**

A Béga-hajlás m. kir. kirendeltség ezúton figyelmezteti a hajótulajdonosokat és más érdekelteket, hogy az idő előrehaladottságára való tekintettel számítani kell arra, hogy egy hirtelen fagy beálltával a Béga duzzasztóműveit esetleg rövid időn belül üzemen kívül kell helyezni. Miután ez, igen hirtelen és erősebb fagy esetén minden további értesítés nélkül, szükség esetén azonnal meg fog történni, terhelt hajók ezentul csak saját veszélyükre jöhetnek a Béga-ba, mert a kirendeltség a szükséges vízmélység fenntartásának biztosítására a felelősséget nem vállalhatja. Közli egyúttal a kirendeltség, hogy a duzzasztóművek lefektatése a Béga-nak a torkolattól a bégaszentmihályi hajózó művekig terjedő szakaszán fogja a vízállást nagymértékben csökkenteni.

— **Adományok.** A Vöröskereszt-egyletnek a főispán utján adományoztak: Schuber Mátyás Zsigmondfalva 10 K, Jankov Zsiva Felsőelemér 400 K, Popovits-Péci Szilárd 2 K, Daniel Ferenc gyűjtése 64-60 K, Mezin Pál Nyerő 5 K, Mihajlov Simon Végszentmihály 2 nyulára fejében 12 K.

Révaujfalu községe az erdélyi menekültek segélyalapja javára 1600 K adományozott.

Menczer Izidorné, Klein Bernát ingyen-tejre 20—20 koronát, Klein Bernát a Gyermekbarát-egyletnek 20 koronát adományozott lapunk utján.

Malesevity György moholi sertéskereskedő szakértői díját, 37 kor. 40 fillért lapunk utján a vak katonák javára adományozta.

— **A hivatalos tél.** A mai nappal megkezdődött a hivatalos tél és pedig a naptár szerint ma hajnali 4 óra 58 perckor. Az igazi tél rendszerint ugyan jóval előbb szokott beköszönteni s novemberben már volt is belőle egy kis köstölök, de az idén az Idő is békeajánlatot tett a Naptárnak s eddig nem hozta nyakunkra a telet. Sőt tovább ment, amennyiben az első fagy is tegnap volt, tehát egészen megegyezett a naptár hivatalos telével. Mi azonban azt sem bánánk, ha az Idő még tovább menne s akár egyáltalán ne hozná ránk az idén a telet és fokozott nyomorúságait.

— **Sebesütek karácsonya.** A Hölgyek Mária Kongregációjának tagjai elhatározták, hogy az idei karácsony estéjén is megvendélik a helybeli kórházakban lévő sebesülteket. Az uralkodó drágaság miatt ezt az idén csak a legszerényebb módon tehetik. Valamennyien felajánlottak 1—1 kg. lisztből készült kalácsot vagy mákospatkót. Nevezettek felkértek ezúton is a hölgyeket s háziasszonyokat, támogassák e mozgalmat kegyes ilyenmü adományaikkal, melyeket a helybeli zárdába e hét szombatján szíveskedjenek vinni, ahonnan szétosztják a különböző kórházakba.

— **Szövetkezeti szeszfőző központok.** A Torontálvármegyei Gazdasági-Egyesület ma

Telefon 330.

VÁROSI MOZI A VÁROSI SZÍNHÁZBAN.

Telefon 330.

Szombaton, 1916. évi december hó 23-án két előadás, délután 5 órakor és este fél 9 órakor, mindenkor rendes helyárral.

A tövis korona.

Nagyhatású elsőrangú társadalmi dráma 4 felvonásban. A főszerepben a közkedvelt Lotte Neumann.

Háboru hozza a békét. Gyönyörű vígjáték 2 felvonásban.

A portugálai zendülés. Erőtelj felvétel.

délelőtre értekezletre hívta össze a föld- és szőlőbirtokosokat, hogy megbeszélje velük a tennivalókat szövetkezeti szeszfőző központok létesítése dolgában, hogy a kisüstök megszüntetésével a gazdák ne károsodjanak. Az értekezleten, amelyen dr. Gyertyánffy László a gazdasági egylet alelnöke elnökölt, Marton Andorfőtitkár részletes és kimerítő felvilágosítást nyújtott a nagy számmal megjelent szőlősgazdáknak a tennivalókról s buzdította őket, hogy községi vagy szövetkezeti alapon szeszfőző központokat állítsanak föl azokon a vidékeken, ahol a pálinkafőzésre alkalmas nyersanyagok nagyobb mennyiségben állanak rendelkezésre. Ugyanezt német nyelven Kaufmann István gazdasági titkár is elmagyarázta s az értekezleten megjelentek minden utbaigazítást megkaptak a teendőkre nézve. A nagybecskerei szőlősgazdák ugyancsak alkalommal meg is alapodtak már arra nézve, hogy a pénzügyminisztertől kérvényezik Nagybecskereken egy szeszfőző központ fölállításának engedélyezését.

Kérem. A nagybecskerei vöröskereszt nyugvóállomásán átvonuló beteg és sebesült katonák karácsonyi ünnepélyéhez felkérem a nagyérdemű közönséget némi cigaretta, szivar, cukorka, sütemény és kalács adakozására. Kérem a nemes adományokat folyó évi december hó 24-én déli 12 óráig hozzám a megyeházára juttatni. Bakalovich Plato, a vöröskereszt nyugvóállomás gondnoka.

A Városi Moziban tegnap este Carmi Mária művészi játékában gyönyörködött. A Halálszónáta Mariette szerepét játszotta tökéletes művészi elgondolásban és elmélyedéssel s minden részletében oly erőteljes színes drámai alakítást nyújtott, hogy a közönséget mindvégig lebilincselte és meghatotta.

Holnap szombaton ismét kiváló művészi filmdráma szerepel a Városi Mozi műsorán. A Töviskorona című dráma kerül színre a fő női szerepben Lotte Neumannal, akinek művészi alakításai szintén az elsőrangú filmművészet sorába tartoznak.

Koronázási emlékjelvények. A magyar nemzet örömapja, a koronázás alkalmából művészi kivitelű, finom porcelánzománéból készült koronázási jelvényt boesát ki a Hadsegélyező Hivatal a nagy nap emlékére és egyúttal az elesett hősök özvegyei és árvái alapjának szolgálatában. A jelvény őfelsége monogramja mellett a koronázás gondolatait szimbolizálja. Egy darab ára 1 korona. Kapható a Hadsegélyező Hivatalnál, Budapest, V., Akadémia-utca 17. és nagyobb kereskedő cégeknél a vidéken is.

Mindent a hadsergnek! A m. honvédelmi miniszterium Hadsegélyező Hivatala kéri az áldozatkész magyar társadalmat, hogy a számára használhatatlan vagy nélkülözhető harisnyát, vagy esetleg gyapju és vászonrongyokat minél nagyobb mennyiségben küldjön be Átvételi Különítményéhez (IV. Váczi-utca 38. sz.) a haretéren való felhasználás végett. A „Szeretetadóomány” jelzésű csomagok ingyen szállíttatnak.

Adakozunk az elesett hősök özvegyei és árvái javára! Hadsegélyező Hivatal főpénztára, Képviselőház.

Könyveket a haretérre! Küldjünk könyveket és folyóiratokat a haretérre. A könyveket és folyóiratokat a Torontál-megyei Közművelődési Egyesület készítséggel továbbítja.

A hadikötvény a front mögötti polgárok becsületlevelé. Mielőbb váltsuk magunkhoz mindnyájan.

A hadikölcsön: nemzeti kölcsön, amelynek igazi sikere mindnyájunk részvételén fordul meg!

Még csak néhány napig jegyezhetünk a hadikölcsönre. Jussanak eszünkbe hős katonáink, akiknek oltalmazó karja védi békés otthonunkat.

Nem áldozat, hanem a legbiztosabb és leggyümölcsözőbb tőkeelhelyezés a hadikölcsönre való jegyzés.

Képek a háborus Erdélyből.

— Visszatérés a kifosztott parochiára. —

— dec. 20.

Messze járnak már az oláhok Erdélytől, de a fosztogatás, rombolás és rablás nyomai sokáig el nem muló emlékül itt maradtak. Érdekes leírása következik az alábbiakban annak, mit talált egy, a Székelyföldről elmenekült ref. lelkész, Mirtse Ferenc hazatérése után a kifosztott orbaitelkei parochián:

Réti község közepén — szemben a községházával — több épület megszenesedett romjait találtam. Háromszéken az első oláh tüzelés romjait, nyilván a Bodzai-szoros felé ezen az úton a gyors oláh visszavonulás világító mécsének használatára. Innen izgatottan — testemben, lelkemben teljesen fölesigázza — a lehető kihasználható gyors lépésekkel hajtottam községembe, Orbaitelkekre. Községemben legelsőnek az éjjeli őr, Sánók András fogadott — a községháza előtt posztot állván. Legelső kérdésem az volt, hogy az idehaza maradtak még életben vannak-e.

Életben vannak, de a fők kiállott szenvedés, az oláhok vad eljárásai a jobb-móduakkal szemben, ugyszintén a drákói szigor összetörte, szívében, testükben megrendítve — a sirhoz közelebb jutást — nagy mértékben elősegítették.

Legtöbb rablás a ref. papilakon történt. Ezen házat, mint a községben egyik legjobb berendezésű hajlékot, az új oláh tisztviselők ajánlatára — oláh kancelláriává alakították át. Kinn a kapun és benn az iroda ajtaján a következő, maig is kezemen levő oláh feliratot találtam:

Romaniea

Cancelariea Postului

de Jand Rura!

20/9. 1916.

Telec.

Egyik odahaza maradt eselédem és szomszédaim az oláhok orbaitelkei uralmát a következőkben beszélék el:

Községünkbe az oláhok szeptember hó első napjaiban jöttek be a felvidéki oláh községek Bereck, továbbá a szomszédos községek előkelő oláhai kíséretében — egyik Szöröse községi — Marcella nevű asszony volt az, aki vezetőnek ajánkozott, megmutogatta nekik a vagyonosabb székely gazdák házait és a rablásban ő maga is segédkezett.

Az én lakásomat hivatalos irodának jelölték ki, akkor még a csöcselék rabolni nem tudott. Ezen első bevonulásuk alkalmával kirabolták: Héjja Gerő tanító, Propper Mór kereskedő, Soós Zsigmond kereskedő házait és még egy pár vagyonosabb embertől ruhát és élelmiszereket. Azokat a cikkeket, melyekre nekik szükségük volt, magoknak megtartották, a többi a szegény nép között nagy bőkezűséggel — oda dobálva nekik — oda ajándekozták.

Itt jött az általános kommunizmus kihirdetése, a legtöbb oláh katona — rangfokozatát nem tudják — kihirdette, hogy az elmenekültek vagyona teljesen meg van semmisítve, az a ház, ahol lakik, mindenkinek sajátja marad, földbirtok, állatállomány stb. mindez azoknak — akik hű oláh alattvalók lesznek — saját örök tulajdona lesz.

Ezt követte az új közigazgatási tisztviselők kinevezése. Főbíró lett: id. Bitai József, ki mint géplakatos, 25 éven át volt Romániában, oláhuul kitűnően tud, ismeri az oláhországi eseményeket, ezideig még oláh nyugdíjat is kapott.

A lelkési lakásba betörve, a lelkész két íróasztalán és irodájában található mindennemű irományokat — magán, családi és egyházi iratokat — az udvar közepére kihordották és tűz által megsemmisítették.

Rendkívül szerencse, hogy a legszükségesebb egyházi okmányokat, anyakönyveket, a menekülés legvégső percében, saját magam elástam és így megmaradtak. A község jobbmodu uraitól elrablott tükrökkel lakásaimat telerakták, így rendezték be a kancelláriát.

Az új oláh bírő ajánlatára a lelkes lakásán a konyhát is felütötték s az itt található minden élelmiszert — nagy bőkezűséggel — lévén mindennap 25—30

an, négy heti ottlét alatti részint felfőzték, részint pedig ellopkodták.

Október hó 6-án délután az esti órákban egy 5 emberből álló oláh járőr jelent meg a faluban. Ezek titkon jelezték a magyar huszárság közeledését. Az oláh kancellár uraknak mosolya torzképpé változott. A lelkési lakás ajtóit lezárták és a lakásban levő összes értékesebb tárgyakat, ágyat, asztalt és az összes ruhaneveket, a szó teljes értelmében, nagy ládába összepakolták, a még meglevő élelmiszerekkel együtt.

Eközben az alázatos főbíró urnak ki lett adva a rendelet, hogy minden a község területén levő, még meglevő lovakat, felszereléssel együtt, az oláh katonaság segítségével vigyék a kancellária udvarára. A parancs azonnal teljesítve lett a lószekeres fuvarosok, gazdáikkal együtt várták az oláhok rendelkezését.

A lelkési lak ajtóit az éjszaka sötétjében felnyiták, a lakásban összepakolt mindennemű javukat a szekerekre kirakták. Hét öreg székely embert: id. Bitai Imre, id. Zakariás Istvánt, Zakariás Zsigmondot, Hatházi Gyulát, Kovács Áront, Budi Dánielt és Ruisa Jánost magokkal együtt elvittek. Azóta hozzátartozó kedveseik ezideig semmit se hallottak az elvittek felől.

A hadikölcsön sikere felér egy döntő győzelemmel és közelebb visz az óhajtott békéhez. Tehetségéhez képest járuljon tehát hozzá mindenki a nemzet ötödik pénzügyi diadalához!

Semmivel sem szolgálhatjuk jobban a fényes hadi sikereink alapján megindított békemozgalmat, mint azzal, ha konokul tovább háboruszkodni akaró ellenségeinkkel szemben az ötödik hadikölcsön páratlan sikerével törhetetlen erőnköről és rendületlen kitartásra való készségünkről újra kétségtelen bizonyosságot szolgáltatunk

A kjsemberek az előző hadikölcsönökre összesen két milliárdot meghaladó összeget jegyeztek és eldöntötték mind a négy pénzügyi próbatételünk nagy sikerét. Ne higye tehát senki, hogy az ötven száz koronás jegyzése mitsem érő a milliók tengerében!

Irodalom.

A magyar királynék régi jogai. A régi magyar törvényhozók liberális szelleméről alkothat az olvasó közönség fogalmat, ha végig olvassa „A Nő” e. feminista folyóiratban Máday Andor egyetemi tanárnak a magyar királynék régi jogairól írt cikkét. A koronázás alkalmával most különösen aktuálissá vált e jogok ismeretése. Ha a háborus viszonyok nem állnák útját a népek kulturális érintkezésének, a nyugati államok meglepetve vehetnének tudomást arról, hogy törvényhozóink évszázadok előtt milyen mértékben megvalósították már a férfi és nő közötti jogegyenlőség elvét és hogy tulajdonképpen a nyugati államokkal való érintkezés hatása alatt szorult háttérbe a magyar liberális szellem. Gróf Teleki Sándorné pompás cikke, Ellis O. Jones amerikai publicista szatirája, Kosáryné Réz Lola gyermekvédelmi cikke és a nők választójoga, valamint a női munka érvényesülése terén elért hírek sorozata teszi gazdaggá és érdekessé a lapot. A Nő előfizetési ára egész évre 5 kor. félévre 2.50 kor. egyes szám ára 40 fill. Mutatványszámot készítséggel küld a kiadóhivatal, Budapest, V., Mária Valéria-utca 12.

Százezrek zenéje. Szinte amerikaiasan merész és nagyarányu zenei folyóirat indul meg ezzel a címmel december havában. A fővárosi orfeumok és kabarék legdivatosabb műsordarabjai, a legújabb magyar népdalok, csupa eddig meg nem jelent zeneújdomság fogja gyönyörködtetni a divatos zene barátait abban a havonta kétszer megjelenő folyóiratban, mely „Százezrek zenéje” címmel balladánál olcsó áron kerül a közönség elé. Egy-egy szám ára 60 fillér lesz és a folyóirat vév ezért a csekélységért legalább 4—6 olyan

kottát kapnak, melyeknek darabja eddig 2 koronába került. Így 10—12 korona értékű kotta hatvan filléért szerezhető meg. A kották ugyanakkor jelennek meg a Százerek zenéje oldalain, amikor az illető dalok a fővárosban, Bécsben, vagy Berlinben műsorra kerülnek. A folyóirat rendes kotta-alakban, finom papíron, rendkívül izléses kiállításban jelenik meg. Előfizetési ára negyedévre 3 kor. 50 fill. A folyóirat címe: Százerek zenéje kiadó-hivatala, Budapest, VI., Nagymező-u. 37.

— **A Zsebatlasz 1917. évre** szóló kötete már megjelent a Magyar Földrajzi Intézet r. t. kiadásában.

Tartalma a következő: A Duna-kérdés. — Kivándorlás, visszavándorlás, telepítés. — Városaink területe és lélekszáma. — Magyarország és Ausztria autarkája. — Nándorfejérvár földrajzi helyzete és jelentősége. — Montenegró és Albánia. — Románia. — A moldvai csángók. — Az oláhok földrajzi elterjedése. — Oroszország talaja. — Görögország. — Európa fővárosai és fő kikötői. — Európa közlekedése. — A kábelek és szikra-távíró. — A vasutvonalak uralkodó vágányszélességei Földünkön. — A Földközi-tenger. — Nyugat-Ázsia. — A Csendes-óceán problémája. — Németország, Nagybritannia és Franciaország gazdasági fejlődése 1887—1912. — A háború és a meteorológia. — Dobrudzsa. — Összehasonlító statisztika a világrészekről és a nevezetesebb országokról.

Amint látnivaló, a háborús földrajz köréből vett időszakos egyben ama témák egész sorozatát — s valamennyit szakemberek tollából — találjuk benne, amelyek nemcsak a tanuló ifjúság ismeretének gyarapítására, hanem a művelt közönségnek a tájékoztatására is alkalmasak. A szöveg közt kis térképekkel, grafikonokkal tarkított s egyébként is csinosan kiállított 9 iv terjedelmű kis nyolcadrésű kötetnek 8 kisebb és 4 nagyobb térképmelléklete és számos grafikonja az 1916. évi Zsebatlasz térképeinek folytatása, melyek így együtt a háborús országok mindegyikéről pontos és jó térképekkel szolgálnak. Ára 3 korona 60 fillér és kapható a Magyar Földrajzi Intézet r. t.-nél, V., **Budolf-tér (Ujpesti-rakpart 2. sz.)**, valamint minden könyvkereskedésben.

Hős katonáink az ellenünk törő hit-szegő Románia teljes leveretését hozzák Felséges Királyunknak koronázási ajándékkul, mi polgárok tegyük örökké emlékeztetéssé a király és nemzet összefordításának eme magasztos ünnepét ötödik gazdasági erőfeszítésünknek minden előzöt elhomályosító nagy sikerével!

A végleges diadal csak annak a nemzetnek homlokát övezheti, amelyik a gazdasági erőfeszítés terén is emberül helyt áll!

sének utolsó napja. Ne feledkezzünk meg sének utolsó napja. Ne feledkezzünk meg hősi hadseregünkről, amelynek rendithetlen érefala mögött a békés otthon esendes nyugalma élvezhetjük!

Közgazdaság.

— **Pamutárúk zárlat alá vétele.** A hivatalos lap legutóbbi számában jelent meg a m. kir. miniszteriumnak 3790/1916. M. E. számú rendelete, amely csaknem minden pamutfonalra, pamutárura és férfi alsóruhára zárlatot rendel el. Mindezeket a cikkeket a tegnapi naptól kezdve csak a kereskedelemügyi miniszter engedélyével szabad feldolgozni vagy kiszolgáltatni. Az árúk raktározási helyének megváltoztatása is csak a Pamutközpontnál (V., Zrínyi-utca 1.) való előzetes bejelentés mellett van megengedve. A fenti korlátozások alól a rendelet a következő kivételeket állapítja meg:

1. Azok a fonalak és árúk, amelyek december 19-dikén reggel 6 órakor már munkába voltak véve, ha a fél ebbeli szándékát a Pamutközpontnak bejelenti.

2. Konfekteionáló műhelyek feldolgozhatják már kiszabott készleteiket és 2 hónap alatt kiszabatlan készleteiknek 25%-át is (a nyersárúk kivételével); ha ezt a Pamutközpontnál az ott beszerezhető úrlapokon 8 nap alatt bejelentik.

3. A birtokos személyes használatára szánt cikkek.

4. Himzések, esipkeszövetek, kárpitoszövetek, pamutrojtók, sima metszett, nyomott bársony és plüs.

5. Azok a készletek, amelyeknek felhasználására vagy forgalombahozatalára a kereskedelemügyi miniszter a mai napig már engedélyt adott.

6. A katonai és egyéb hatóságok, valamint a Vöröskereszt megbízásaira szükséges készletek, ha 8 napon belül a Pamutközpontnál az ott beszerezhető úrlapokon bejelentetnek.

7. Az államnak, kórházaknak, házállóknak és vándoriparosoknak készletei.

8. Az 1916 január 1. után vámkülföldről behozott és behozandó árúk, ha a rendelet megjelenésétől, illetőleg behozatluktól számított 8 napon belül külföldi származásuk a Pamutközpontnál igazoltatik. A külföldi származás alapján szabadon eladni kívánt árúk külföldi eredete mindenkor a készletbirtokos által lesz tüzetesen igazolandó.

9. A Pamutközpont r. t.-nek eladott árúk, amelyekkel azonban a részvénytársaság csak a rendelet korlátai között rendelkezhetik.

A legfontosabb kivétel, hogy a rendelet a detail-kereskedelem számára szabaddá tesz bizonyos mennyiségeket. Ez pedig a rendelet életbeléptétől számított két hónapi időre azoknak a kereskedőknek, akik már a rendelet előtt is detail-eladással foglalkoztak, a mai napon meglévő készleteikből a rendelet értelmében egyébként szabaddá tehető mennyiségeken felül, 10%-ot a fehérített és mercerizált szövetekből, 20%-ot a tarkán szőtt szövetekből, 10%-ot a festett szövetekből, 20%-ot a nyomott szövetekből, de legalább 600 métert ezen árunemekből összesen és 10%-ot a férfifehérnemé-készletekből, de legalább 10 tucat inget és alsónadrágot együttvéve szabad eladniok.

Azok a detailisták, akik ezzel a kivétellel élni akarnak, a szabadon eladható árúkért nem követelhetnek magasabb árat, mint amilyent az árúkért a rendelet életbeléptése előtt kaptak. Továbbá az összes eladásokról külön feljegyzéseket kötelesek vezetni, amelyb a kiküldendő ellenőrző közegek bármikor betekinhetnek.

A detail-kereskedelemben szabadon eladható készleteket a többi készletektől el kell különíteni és az elkülönítésnek 14 nap alatt meg kell történni. Azokra az árúkra, amelyek jelenleg valamely felajánlási kényszer alatt állanak, a kivételek egyike sem vonatkozik. Ezek tehát a kivételek dacára is a felajánlási kötelezettséget kímélő rendeletben megállapított határidőig sem fel nem dolgozhatók, sem el nem adhatók, sem el nem szállíthatók a Pamutközpont (Budapest, V. Zrínyi-határ).

A megjelent rendeletekre vonatkozó utcai l.) bárminek szívesen ad felvilágosítást.

Ugyancsak a hivatalos lap mai száma közli a kereskedelmi miniszter rendeletét, amelylyel a pamutárúk rekvirálási idejét meghosszabbítja, kimondja, hogy a pamutárúk legkésőbb 1917 január hónap 11-ig a pamutközpontnak megvételre felajánlhatók.

Nyomdásztanoncu!

legalább két középiskolát jó eredménnyel végzett fiu heti-fizetéssel azonnal felvételik

lapunk nyomdájában.

Diósadi Bodó János honvédszázados aktuális háborús művei:

A nemzetközi jogok a háboruban.

I. Szárazföldi háboru.

II. Tengeri háboru . . . . . 2.— K.

A kémkedés békében és háboruban 1.— K.

A franktirőr harc . . . . . 1.— K.

Montenegróiak a balkáni háboruban 1.80 K

A világháboru és a hadijog . . . . . 3.— K.

Megrendelhetők:

Minden nagyobb hazai könyvkereskedésben. Főbizományos: **Toldi Lajos** könyvkereskedő, Budapest, II., Fő-u'ca 2. szám.

Vadász urak figyelmébe!

Nyulat bármilyen mennyiségben bármikor napi áron vásárol

a cs. és kir. Garnisonsmenage intézősége

Aradaczi utca 1. szám., Kurländer-villa

Ujság- és nyomtatvány-makulatura nagyobb mennyiségben kapható

Cím a kiadóhivatalban.

Tanuló lányok

heti fizetéssel felvételnek

helyi nagyobb iparvállalatnál.

Hirdetéseket

jutányos árért közöl a

„**Torontál**”

pol. napilap kiadóhivatala.